

JORNADAS DE PREVENCIÓN DE RIESGOS LABORALES

JORNADES DE PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

Nanomateriales

Nanomaterials

Valencia / València

Devesa Gardens / Centro de Eventos-Feria Valencia
Devesa Gardens / Centre d'Eventos-Feria València

28 y 29 Septiembre 2016
28 i 29 de setembre 2016

Más información / més informació:
www.jornadasprl.org

INVASSAT
Institut Valencià de
Seguretat i Salut en el Treball

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EMPLEO
Y SEGURIDAD SOCIAL

INSTITUTO NACIONAL
DE SEGURIDAD E HIGIENE
EN EL TRABAJO

DÍA 28 SEP

VALENCIA / VALÈNCIA
DEVESA GARDENS
Ctra. de El Saler km 13

Las nanopartículas como riesgo emergente para la seguridad y salud de los trabajadores. Un paso por delante, en cuanto a su exposición a los trabajadores y sus posibles consecuencias.

Les nanopartícules com a risc emergent per a la seguretat i salut dels treballadors. Un pas per davant, quant a la seua exposició als treballadors i les seves possibles conseqüències.

18:30h | **DEVESA GARDENS**
Recepción y entrega de documentación
Recepció i entrega de documentació

19:00h | **Acto Inaugural**
Acte Inaugural
Ilmo. Sr. D. Enric Nomdedéu i Biosca / En Enric Nomdedéu i Biosca
Secretario Autonómico de Empleo
Secretari Autonòmic d'Ocupació

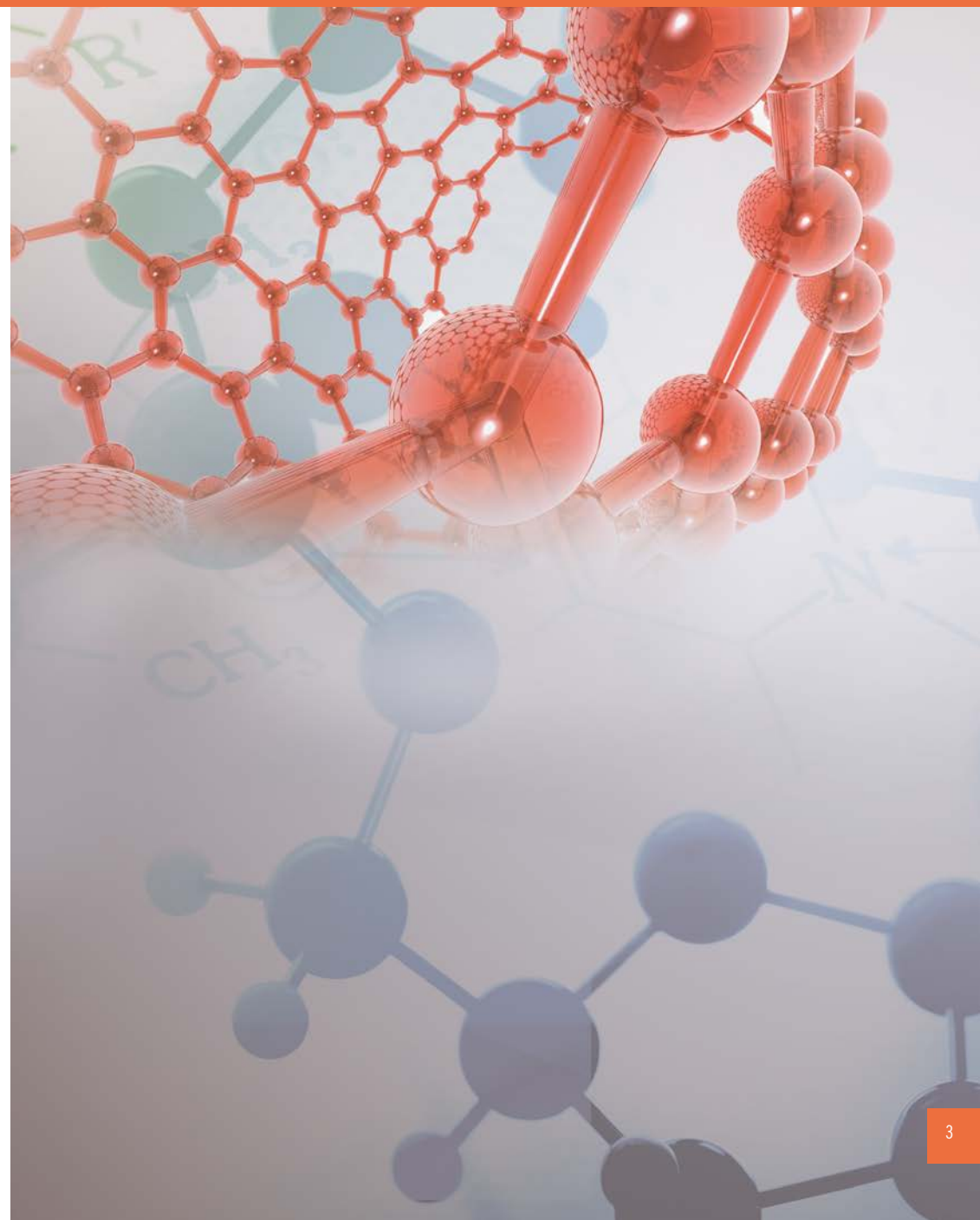
19:15h | **El riesgo de la manipulación de nanomateriales, así como su posible afección a los trabajadores expuestos, su difusión a través de su transmisión al suelo y al agua con el consiguiente riesgo para el medio ambiente**
El risc de la manipulació de nanomaterials, així com la seua possible afecció als treballadors exposats, la seua difusió a través de la seua transmissió al sòl i a l'aigua amb el consegüent risc per al medi ambient
D. Carlos Fito López
Jefe de Proyectos del Área de Seguridad de ITENE
Cap de Projectes de l'Àrea de Seguretat d'ITENE

ACTO CULTURAL
ACTE CULTURAL

19:45h | **Prevención de Riesgos Laborales y nanopartículas en el Parque Natural de la Albufera de Valencia**
Prevenió de riscos laborals i nanomaterials al Parc Natural de L'Albufera de València

20:45h | **Cocktail**
Còctel

21:30h | **Finalización del Acto**
Finalització de l'acte

DÍA 29 SEP

VALENCIA / VALÈNCIA
CENTRO DE EVENTOS
CENTRE D'ESDEVENIMENTS
FERIA VALENCIA
SALA 1A

9:00h | **Recepción y entrega de documentación**
Recepció i entrega de documentació

PLENARIO DE NANOTECNOLOGÍA
PLENARI DE NANOTECNOLOGIA

9:30h | **Inauguración**
Inauguració
Hble. Sr. Rafael Climent González
Conseller de Economía Sostenible, Sectores Productivos, Comercio y Trabajo
Conseller d'Economia Sostenible, Sectors Prductius, Comerç i Treball
Dña. María Dolores Limón / Na María Dolores Limón
Directora del INSHT
Directora de l'INSHT

9:45h | **MESA 1 - Retos de la nanotecnología en el ámbito de la Prevención de Riesgos Laborales**
TAULA 1 - Reptes de la nanotecnologia en l'àmbit de la Prevenció de Riscos Laborals
Moderador
D. José Vicente Ródenas Enrique / En José Vicente Ródenas Enrique
Director del Centro Territorial de Castellón del INVASSAT
Director del Centre Territorial de Castelló de l'INVASSAT

Biomonitorización humana y estudios epidemiológicos: oportunidades para la evaluación y gestión de riesgos
Biomonitorització humana i estudis epidemiològics: oportunitats per a l'avaluació i gestió de riscos
Human biomonitoring and epidemiological studies: opportunities for risk assessment and management
D. Enrico Bergamaschi / En Enrico Bergamaschi
Profesor de Higiene Industrial y Medicina del Trabajo de la Universidad de Parma
Professor d'Higiene Industrial i Medicina del Treball de la Universitat de Parma

Marco legal y limitaciones actuales para la evaluación de los riesgos de los nanomateriales y nanoproductos
Marc legal i limitacions actuals per a l'avaluació dels riscos dels nanomaterials i nanoproductes
D. Carlos Fito López / En Carlos Fito López
Jefe de Proyectos del Área de Seguridad de ITENE
Cap de Projectes de l'Àrea de Seguretat d'ITENE

Valores límite y evaluación de la exposición
Valors límit i avaluació de l'exposició

DÍA 29 SEP

VALENCIA / VALÈNCIA
CENTRO DE EVENTOS
CENTRE D'ESDEVENIMENTS
FERIA VALENCIA
SALA 1A

Dña. Virginia Gálvez Pérez / Na Virginia Gálvez Pérez
Directora del Departamento de Higiene Industrial del Centro Nacional de Nuevas Tecnologías del INSHT
Directora de Departament d'Higiene Industrial del Centre Nacional de Noves Tecnologies de l'INSHT

COLOQUIO
COL·LOQUI

12:00h | **Descanso – Coffe break**
Descans amb begudes

12:30h | **MESA 2 – Medidas preventivas en el uso de nanomateriales**
TAULA 2 – Mesures preventives en l'ús de nanomaterials
Moderadora
Dña. Mª José Caballero Zamora / Na Mª José Caballero Zamora
Directora del Centro Territorial de Alicante del INVASSAT
Directora del Centre Territorial d'Alacant de l'INVASSAT

Eficacia de los equipos de protección respiratoria frente a nanomateriales
Eficàcia dels equips de protecció respiratòria front als nanomaterials
D. Javier Carlos de Isusi / En Javier Carlos de Isusi
Ingeniero de Aplicaciones en 3M Protección Personal
Enginyer d'Aplicacions en 3M Protecció Personal

Eficacia de los equipos de protección dérmica
Eficàcia dels equips de protecció dèrmica
Dña. Eva Cohen Gómez / Na Eva Cohen Gómez
Jefa de Unidad Técnica de Ropa y Guantes de Protección del Centro Nacional de Medios de Protección del INSHT
Cap d'Unitat Tècnica de Roba i Guants de Protecció del Centre Nacional de Mitjans de Protecció de l'INSHT

Medidas de protección colectiva frente a los nanomateriales
Mesures de protecció col·lectiva enfront dels nanomaterials
D. Jesús López de Ipiña / En Jesús López de Ipiña
Tecnalia

COLOQUIO
COL·LOQUI

13:50h | **Finalización de la Jornada**
Finalització de la jornada

ESTRATEGIA ESPAÑOLA DE SEGURIDAD Y SALUD

Para mantener una reducción constante de los accidentes de trabajo y de las enfermedades profesionales y dar continuidad a las líneas de actuación iniciadas en etapas anteriores, en 2015 se aprobó la **“Estrategia Española de Seguridad y Salud en el Trabajo 2015-2020”**, consensuada previamente por la Administración General del Estado, las Comunidades Autónomas y los Interlocutores Sociales.

Esta Estrategia debe afrontar nuevos retos acordes con la situación actual de las condiciones de trabajo y ser lo suficientemente flexible para adaptarse a los cambios que se produzcan y prever posibles riesgos o factores que a medio y largo plazo puedan influir en el bienestar de los trabajadores.

Para obtener los resultados deseados por la estrategia, en el Plan de Acción 2015-2016 se define el objetivo 4 **“Fortalecer la participación de los Interlocutores Sociales y la implicación de los Empresarios y Trabajadores en la mejora de la seguridad y salud en el trabajo”** que propone como línea de actuación **“Estudiar riesgos emergentes, sus causas e impacto en la seguridad y salud de los trabajadores, en particular los derivados de las nuevas tecnologías”** (LA3A.6)

ESTRATEGIA VALENCIANA DE SEGURIDAD Y SALUD EN EL TRABAJO

La Estrategia Valenciana de Seguridad y Salud en el trabajo 2017-2020 se configura como el instrumento estratégico que, bajo el liderazgo firme del Gobierno Valenciano, debe orientar en los próximos años las políticas y actuaciones de todas las instituciones competentes en materia de seguridad y salud en el trabajo de nuestra Comunidad Autónoma de una manera coherente y eficiente. Con ella no solo se pretende la reducción de daños derivados del trabajo sino que también conseguir lugares de trabajo más seguros y saludables invirtiendo en las personas trabajadoras, lo que constituye un objetivo prioritario del Gobierno Valenciano, así como consolidar una auténtica cultura de la prevención en la sociedad valenciana.

La estrategia se diseña en el marco de la concertación social, junto a los agentes económicos y sociales más representativos, y se alinea con los objetivos estratégicos en materia de seguridad y salud en el trabajo, tanto a nivel europeo como a nivel nacional.

ESTRATÈGIA ESPANYOLA DE SEURETAT I SALUT

Per a mantindre una reducció constant dels accidents de treball i de les malalties professionals i donar continuïtat a les línies d'actuació iniciades en etapes anteriors, en 2015 es va aprovar la **“Estratègia Espanyola de Seguretat i Salut en el Treball 2015-2020”**, consensuada prèviament per l'Administració General de l'Estat, les comunitats autònomes i els interlocutors socials.

Aquesta Estratègia ha d'afrontar nous reptes d'acord amb la situació actual de les condicions de treball i ser prou flexible per a adaptar-se als canvis que es produïsquen i preveure possibles riscos o factors que a mig i llarg termini puguin influir en el benestar dels treballadors.

Per a obtindre els resultats desitjats per l'estratègia, en el Pla d'Acció 2015-2016 es defineix l'objectiu 4 **“Enfortir la participació dels interlocutors socials i la implicació dels empresaris i treballadors en la millora de la seguretat i salut en el treball”** que proposa com a línia d'actuació **“Estudiar riscos emergents, les seues causes i impacte en la seguretat i salut dels treballadors, en particular els derivats de les noves tecnologies”** (LA3A.6)

ESTRATÈGIA VALENCIANA DE SEURETAT I SALUT EN EL TREBALL

L'Estratègia Valenciana de Seguretat i Salut en el treball 2017-2020 es configura com l'instrument estratègic que, davall el lideratge ferm del Govern Valencià, ha d'orientar en els pròxims anys les polítiques i actuacions de totes les institucions competents en matèria de seguretat i salut en el treball de la nostra comunitat autònoma d'una manera coherent i eficient. Amb ella no sols es pretén la reducció de danys derivats del treball sinó que també aconseguir llocs de treball més segurs i saludables invertint en les persones treballadores, la qual cosa constitueix un objectiu prioritari del Govern Valencià, així com consolidar una autèntica cultura de la prevenció en la societat valenciana.

L'estratègia es dissenya en el marc de la concertació social, junt amb els agents econòmics i socials més representatius, i s'alinea amb els objectius estratègics en matèria de seguretat i salut en el treball, tant a nivell europeu com a nivell nacional.

PLANES DE ACTUACIÓN EN PRL EN LA CV

El **INVASSAT**, con la aprobación de la administración, agentes sociales y empresariales, viene desarrollando en los últimos años planes de actuación anuales en la Comunitat Valenciana. El principal objetivo de estos planes es la promoción de la prevención de riesgos para la mejora de las condiciones de trabajo y la reducción de la siniestralidad laboral.

El grueso del plan de actuación lo componen las empresas que han tenido un determinado número de accidentes de trabajo y enfermedades profesionales en un año natural y a su vez superan el índice de incidencia de su sector.

Igualmente, se ha procedido a hacer campañas específicas sobre algunos sectores que tienen un peso específico elevado en filiación e índices de incidencia. Estos son la división del CNAE 87- Asistencia en establecimientos residenciales y 45-venta y reparación de vehículos a motor.

PLANS D'ACTUACIÓ EN PRL EN LA CV

L'**INVASSAT**, amb l'aprovació de l'administració, agents socials i empresarials, desenvolupa en els últims anys plans d'actuació anuals a la Comunitat Valenciana. El principal objectiu d'aquests plans és la promoció de la prevenció de riscos per a la millora de les condicions de treball i la reducció de la sinistralitat laboral.

El gros del pla d'actuació el componen les empreses que han tingut un determinat nombre d'accidents de treball i malalties professionals en un any natural i al seu torn superen l'índex d'incidència del seu sector.

Igualment, s'ha procedit a fer campanyes específiques sobre alguns sectors que tenen un pes específic elevat en afiliació i índexs d'incidència. Aquests són la divisió del CNAE 87- Assistència en establiments residencials i 45-Venda i reparació de vehicles de motor.

ENTIDADES TRACTORAS DE CULTURA PREVENTIVA EN EL SECTOR

El INVASSAT en su función de Asesoramiento y Asistencia Técnica a las empresas está estableciendo actividades formativas y desarrollando un novedoso campus virtual a través del que se ofertará formación on-line en Prevención de Riesgos Laborales, atendiendo a las peculiaridades de cada una de las provincias y a los nuevos riesgos emergentes.

Además, en su implicación en la línea de actuación de la Estrategia Española de Seguridad y Salud en el Trabajo de “Estudiar riesgos emergentes, sus causas e impacto en la seguridad y salud de los trabajadores, en particular los derivados de las nuevas tecnologías” (LA3A.6), participa en los siguientes proyectos:

- **Proyecto LIFE+ REACHNANO (LIFE11 ENV/ES/549):** tiene como objetivo proporcionar a la industria y a las partes interesadas herramientas de apoyo fáciles de usar para a la evaluación del riesgo de los nanomateriales a lo largo de su ciclo de vida. Como principal resultado del proyecto es el desarrollo de una herramienta online “REACHnano toolkit” que contiene una biblioteca con información de las propiedades físicoquímicas, toxicológicas y ecotoxicológicas de los nanomateriales y de un módulo para realizar una evaluación cualitativa de la exposición a nanomateriales. www.lifereachnano.eu
- **Proyecto LIFE+ NANORISK (LIFE 12 ENV / ES / 000178):** tiene como objetivo minimizar los riesgos de seguridad (EHS) del medio ambiente, la salud y de la exposición a los nanomateriales artificiales (ENM). Los principales resultados del proyecto serán una biblioteca de medidas de prevención y protección probadas y técnicamente viables para mitigar y controlar los riesgos de EHS, así como un conjunto de protocolos de ensayo normalizados basados en la aplicación de una cámara de prueba nanoaerosoles de nuevo diseño para apoyar la evaluación cuantitativa de la eficacia de los controles laborales. www.lifenanorisk.eu
- **NANODESK-SOE1/P1/E0215:** desarrollo de una plataforma web para la promoción del uso de la nanotecnología en el sector de plástico.

ENTITATS TRACTORES DE CULTURA PREVENTIVA EN EL SECTOR

L'INVASSAT en la seua funció d'assessorament i assistència tècnica a les empreses està establint activitats formatives i desenvolupant un nou campus virtual a través del qual s'oferirà formació on-line en Prevenció de Riscos Laborals, atenent les peculiaritats de cada una de les províncies i els nous riscos emergents.

A més, en la seua implicació en la línia d'actuació de l'Estratègia Espanyola de Seguretat i Salut en el Treball d'“Estudiar riscos emergents, les seues causes i impacte en la seguretat i salut dels treballadors, en particular els derivats de les noves tecnologies” (LA3A.6), participa en els projectes següents:

- **Projecte LIFE+ REACHNANO (LIFE11 ENV/ES/549):** té com a objectiu proporcionar a la indústria i a les parts interessades ferramentes de suport fàcils d'usar para a l'avaluació del risc dels nanomateriales al llarg del seu cicle de vida. Com a principal resultat del projecte és el desenvolupament d'una ferramenta en línia “REACHnano toolkit” que conté una biblioteca amb informació de les propietats físicoquímiques, toxicològiques i ecotoxicològiques dels nanomaterials i d'un mòdul per a realitzar una avaluació qualitativa de l'exposició a nanomaterials. www.lifereachnano.eu
- **Projecte LIFE+ NANORISK (LIFE 12 ENV / ES / 000178):** té com a objectiu minimitzar els riscos de seguretat (EHS) del medi ambient, la salut i de l'exposició als nanomaterials artificials (ENM). Els principals resultats del projecte seran una biblioteca de mesures de prevenció i protecció provades i tècnicament viables per a mitigar i controlar els riscos d'EHS, així com un conjunt de protocols d'assaig normalitzats basats en l'aplicació d'una cambra de prova nanoaerosols de nou disseny per a recolzar l'avaluació quantitativa de l'eficàcia dels controls laborals. www.lifenanorisk.eu
- **NANODESK-SOE1/P1/E0215:** desenvolupament d'una plataforma web per a la promoció de l'ús de la nanotecnologia en el sector de plàstic.

INVASSAT

Institut Valencià de
Seguretat i Salut en el Treball

INVASSAT- Instituto Valenciano de Seguridad y Salud en el Trabajo <http://www.invassat.gva.es/>

CENMP- Centro Nacional de Medio de Protección <http://www.insht.es/>

Life nanoRISK project <http://www.lifenanorisk.eu/>

Life REACHnano project <http://www.lifereachnano.eu/>

eformación

Eformación- Campus virtual del INVASSAT

MÁS INFORMACIÓN / MÉS INFORMACIÓ:
www.jornadasprl.org

INVASSAT
Institut Valencià de
Seguretat i Salut en el Treball

